

P GLASOVA Panorama

KRANJ, 22. SEPTEMBRA 1962 — Leto II — Št. 37

Berite v tej številki:

Pet dni po grškem kopnem in morju

IZ JADRANSKEGA V JONSKO MORJE

Kdor v Grčiji išče antiko, bo razočaran. Aristotele najdete na napisih gostiln. Rihard Levjstični je nekoč dejal: »Nikoli ne zapaj Skotu!« Ta izrek sem moral razširiti tudi na Italijane.

Reportažo s popotovanja po Grčiji berite na tretji strani.

DNEVNIK DAVIDA RUBINOWICZA

Začenjamo objavljati pretresljivo dnevnik židovskega otroka, ki ga je vojna zalotila na Poljskem. Poljski Židje so plačali najvišjo ceno preganjanja, ki ga je Eichmann na jeruzalemskem procesu imenoval — »rešitev židovskega vprašanja«. Dnevnik Davida Rubinowicza je na posameznih mestih enako doživet kot znameniti dnevnik Anne Frank.

KOZMONAVT MED BOHINJCI

V dvorano hotela »Jezero« je stopil čokat kmet. Hotel je videti vesoljskega potnika. Ko ga je zagledal, ni verjel, da se je ta človek z vesolja spustil na Zemljo. Kljub temu mu je podaril šopek planik.

Poročilo o srečanjih sovjetskega kozmonavta Titova z Gorenjci berite na četrti strani.

SPREJELI SMO JIH Z GODBO IN Z BESEDAMI DOBRODOŠLICE. ODSLI SO POLNI VTISOV. VMES SO BILI STISKI ROK IN RAZGOVORI O TEŽKIH ČASIH OKUPACIJE. OKUPACIJE. VLAK »BRATSTVA IN ENOTNOSTI« JE ZAPUSTIL NAŠE KRAJE.

Prvi sneg v gorah

V začetku tedna je po gorah zapadel prvi sneg - Ljudje so oblekli tople plašče - Kmetje se snega niso prestrašili

Snežne padavine v drugi merjave povedo, da ob ta ljudje presenečeni, ko je polovici septembra pri nas kem času zelo poredko za- sneg zapadel kar čez noč — niso pogoste. Večletne pripade sneg. Tem bolj so bili po lepem vremenu, ko so še vedno v zenitu.

SREČANJA Z LJUDMI

Beograjski novinar Džavid Husić je imel razgovor s Titovom pod edinstvenimi okoliščinami — pri sveči. Z letalom ga je spremljal iz Beograda do Dubrovnika in naпослед prišel na vrsto za razgovor, ko je v vili »Lapad« zmanjkalo električnega toka. Ta razgovor pri sveči je zares svojevrstno zanimiv.

● Zdaj, ko vas vsi poznajo, nas zanima, kakšne spremembe je prinesla slava v vaše življenje?

— Slava ne pripada meni, temveč mojemu narodu. Če inženirji in tehniki ne bi zgradili vesoljske ladje, ali bi lahko poleteli? Ljudje, ki tega ne razumejo, gledajo nas kot na nadprirodna bitja.

Vesoljski človek

● Kaj vas ljudje najbolj pogosto sprašujejo?

— Vedno so nekoliko razburjeni. Večina me gleda brez besed. Nekateri se hitro sprostijo in sploh ne omenjajo vesolja. Sinoči sem nad Dubrovnikom doživel zelo prijetno stvar. Stal sem v mraku in opazoval mesto. Neka mlada žena me je spoznala v temi po belih čevljih, me prišla za roko in iz teme povlekla na svetlo.

— »Nisem vedela, da ste tako lepi«. — je vzkliknila. Rekla je, da bi me poljubila, če ne bi bilo moža.

● Čemu ste se najbolj nasmejali v zadnjih dvanajstih mesecih?

— Smejem se često, toda o smehu ne vodim evidence. Najbolj sem se smejal pri sebi nekaterim vprašanjem ameriških novinarjev.

● Kaj si boste najbolj zapomnili z obiska v Jugoslaviji?

— Grobove sovjetskih vojakov, ki so padli za osvoboditev Beograda. Prevezela me je ljubezen, s katero jih vzdržujejo vaši ljudje. To je najlepši dokaz medsebojnega razumevanja. Govoril bom povsod o svežem cvetju na teh grobovih.

Hladen zrak z Grenlandije in Islanda je v naše kraje vdrl kar preko noči. Do konca prejšnjega tedna smo bili namreč še pod vplivom toplih sredozemskih struj. Ta nagel prehod in mešanje toplega in ledeno mrzlega zraka s severa je povzročilo snežne padavine na ločnici do 2000 metrov višine. Vsi gorski vrhovi na Gorenjskem so dobili snežno kapo. V sosednji Avstriji je snežni metež zavejal cesto na Grossglockner, kjer so s ceste morali očistiti do 18 centimetrov debelo snežno plast. Pri nas je padlo največ snega na Kredarič, in sicer čez 5 centimetrov.

Obilica padavin — v nižinah je deževalo kot iz skafa — ni potolažila kmetovavecev. Dež je prišel prepozno in na pridelek ne bo več vplival. Omogočil pa je boljšo pripravo zemlje za jesensko selev.

Z vdorom hladnega zraka pa je prišlo v nekaterih krajih že do mraza. Temperature so se zelo hitro spustile. Na Jezerskem in v Planici se je živo srebro spustilo na ničlo, kar je zelo redko v tem času. Vendar je val hladnega zraka že zapustil naše kraje in se počasi pomika proti vzhodu. Najnižje temperature so bile na Kredarič, kjer so v ponedeljek izmerili — 6 stopinj mraza.

Priprave za zimo so se že začele, kar je opaziti v trgovinah z ožimnicami, v podjetju za preskrbo s kurivom, kjer se zaloge manjšajo.

Zlata postelja

Zakaj so poskušali dvakrat atentat na predsednika Gane Kwame Nkrumaha? Nkrumah se je postavil po robu korupciji, zato ga bogati ne marajo

Zelo redki so primeri, da bi zaradi postelje prišlo do napetega vzdušja v neki državi. Pa vendar se je to zgodilo pred kratkim v Gani. Tukaj ni mišljena postelja v prenesenem smislu, niti neka običajna postelja, pač pa zlata postelja, ki je stala 8.400 dolarjev. Zlato posteljo si je kupila v Londonu žena bivšega ganskega ministra za industrijo, ki je ob tej priliki izjavila britanskim novinarjem, da v tej postelji »uživa«.

VREČE DENARJA

Nakup »zlate postelje« je povzročil v Gani hudo razburjenje in ljudje so se začeli spraševati, od kod ministrom toliko denarja. To vprašanje so kmalu razširili na druge osebnosti. Nekako v istem času se je minister za industrijo Krobo Edusej večil v palačo, ki ga je stala 200.000 dolarjev. Ta palača je vsa v marmorju in v mizah, obdana je z vrtem in vodometi; pravijo ji najbolj razkošna v Gani.

Kmalu se je pokazalo, da je bila opravičena zahteva predsednika Nkrumaha, ki je že prejšnje leto omejil last-

nino članov vlade, poslancev in voditeljev stranke. Ganska javnost je z zadovoljstvom sprejela tudi nedavni zakon zoper korupcijo. Po tem zakonu bodo obsojeni vsi voditelji, ki neodgovorno, malomarno in nepošteno ravnaajo z družbenimi sredstvi na pet let zapora s prisilnim delom, če pa se bo izkazalo, da so na račun države delali nepošteno kupčije, bo kazen dvakrat strožja.

Na korupcijo v Gani gledajo kot na največje zlo. V ganskih listih često zasledimo podatke o politični in gospodarski škodi, ki so jo utrpeli zaradi nepoštenosti. Bivši minister Gbedemah je do-

bil od neke tuje banke visoko posojilo za določene protiusluge.

CE MACKI STOPIŠ NA REP, ZACVILI

Zlaganje denarja v tuje banke je bilo v Gani zelo razširjeno. Pred kratkim je neki ganski list zapisal, da bi z denarjem, ki ga imajo ganski bogataši v tujih bankah, lahko financirali dober del izgradnje hidrocentrale na reki Volti. Stroški hidrocentrale pa bodo znašali 200 milijonov dolarjev!

Kwame Nkrumah — drobeci dveh ročnih bomb ga niso ranili

bete, ni mogel verjeti, da leži britansko veleposlanstvo v Bonnu med njivami krompirja in pese, pa si je naročil sliko te hiše. V pošiljki pa princ niso povedali, da je ta njiva že prodana. Kupila jo je namreč bonnska vlada, da bo zgradila novo palačo za ministrstvo zunanjih zadev, ker je hiša »s tisoč okni« na Koblenzerstrasse postala premajhna. Tako bo imel britanski veleposlanik zelo kratko pot v bonnsko zunanje ministrstvo.

TELESNE POŠKODBE

Po obisku de Gaulle v Zahodni Nemčiji se je zvedelo, da sta v splošni gneči, ki je bila največja v Kölnu, dobila dva človeka težke telesne poškodbe. Na sprejemih v mestih, ki jih je francoski general obiskal, je bila povsod velika gneča, vendar največja v Kölnu.

Ministrova žena je morala zapustiti pravilnično palačo in zlato posteljo

Minister Krobo Edislej — veliki mojster »črnih poslov«

Boj proti korupciji je sestavni del boja proti ljudem, ki so s svojim položajem izkoriščali družbena sredstva za grabež svojega bogastva. V zahodnem tisku lahko pogosto beremo sestavke, da Gana ni več »raj za privatno iniciativo«, kot je bila še pred kratkim. V Akri želijo, da bi prirodna bogastva in izvore dežele izkoriščali za razvoj in blaginjo Gane. V ganske roke so že prišli rudniki zlata, tržišče s kakaom, z gansko »zlato valuto« se je že preselilo iz Londona v Akro, pa tudi diamante, ki so jih izkopali v Gani, lahko prodajajo samo v Gani. Davčne in druge prednosti tujih državljanov so zmanjšane, izvoz dobička pa je pod nadzorom. Tuja posojila in krediti se sprejemajo samo pod pogojem, če so koristni za razvoj Gane.

DVA ATENTATA NA NKURMAHA

Dva atentata na predsednika Nkrumaha sta zbudila med osem milijonskim narodom val ogorčenja. Prvi poskus atentata so naredili v mesecu avgustu v mestu Kulungulu na severu dežele, ko se je ganski predsednik vračal z obiska v Zgornji Volti. Iz množice ljudi, ki se je zbrala okoli avtomobila, je nekdo vrgel bombo. Predsednik Nkrumah je ostal živ. Pravi čudež je, da je iz tako kritičnega položaja odnesel celo kožo, saj je bomba eksplozivirala v neposredni bližini in ubila nekaj njegovih najbližjih sodelavcev, desetina ljudi pa je bila hudo ranjena.

Oblasti so izvedle temeljito preiskavo in konec meseca so bili aretirani minister za zunanje zadeve Ako Adžeki, minister za finance Tavija Adomafio in sekretar Nkrumahove stranke Kofi Krabe. Štiri osumljene pa oblasti še vedno lovijo.

Zelja po oblasti je bila med temi voditelji vidna že pred atentatom. Ko je kmalu zatem sledil drug poskus atentata, je bilo jasno, da so dejanja stvar širše zarote. Vodilni ganski list je ob tej priliki zapisal, da je atentat tuj ganskemu ljudstvu. S tem je bilo povedano, da zaroto vodijo iz tujine. Gana brez Nkrumaha ne bi bila tisto, kar je v sodobni Afriki.

Rekli so.

»Med modrosti življenja spada tudi to, da neumnosti počnemo samo v skladu z dobo, v kateri živimo.«

Pablo Picasso, francoski slikar

»Neumnost je pošiljati opice v veselje in izključiti nas žene od tega pionirskega dela.«

Jerry Kobb, ameriška letavka

»Če bi več dubovnikov obiskovalo gostilne in več gostilničarjev hodilo v cerkev, potem bi bil zadovoljen s krščanstvom v Angliji.«

Lord Aran, član britanskega Zgornjega doma

»Ko je človek mlad, ne razmišlja resno. Resno razmišljajo samo ljudje, ki so stari čez sedemdeset let.«

Charles Chaplin, angleški filmski igravec

»Žene je težko spoznati, ker je vsaka ženska izjema od pravila.«

Vitorio de Sica, italijanski filmski režiser

»Kdor je spoznal angleško klimo in kdor je vsaj enkrat poskušal angleške slaščice, se sprašuje, če ima Anglija sploh pravico, da obstaja.«

Jean Falor, francoski novinar

»Živimo v nevarnem svetu, ko je človek nadludal narodo, ni pa nadludal samega sebe.«

Dr. Albert Schweitzer, Nobelov nagrajenec

»Lahko bi rekli, da možgani povprečnega poslanca niso boljši kot možgani povprečnega volivca.«

Robert Jenkins, britanski poslanec

globus • globus • globus

V GORECEM VOZILU

Zelo zadovoljen in ponosen je bil neki francoski poslanec, ko se je vozil skozi majhno mesto, v katerem so vsi ljudje obstali, mu mahali in nekaj vzklikali. Poslanec je bil prepričan, da so ga volilci spoznali in ga na ta način pozdravljali. Toda kmalu je začutil dim in v zadnjem trenutku je skočil iz avtomobila, ki je popolnoma zgorel.

NEMŠKI GOSPODARSKI ČUDEŽ

V Tokiu je neki znani japonski politik izjavil: »Sele ko sem spoznal profesorja Erharda, — zahodnonemškega ministra za gospodarstvo osebno, sem razumel celoten obseg nemškega gospodarskega čudeža.«

HISA MUD KROMPIRJEV

Edinburški princ Philip, mož britanske kraljice Eliza-

Za obisk v italijanskem mestu Brindisiju ni treba italijanske vize. Na ladjo vdere ob prihodu v pristanišče cel ducat uradnikov in policije in ti se potem sukajo po njej toliko časa, da vam policist ob ladijskem mostičku ne pomoli zolte kartice, za katero mu vi daste svoj potni list. S tem se potem lahko tri ure sprehajate po mestu. Umazana voda, velika industrija, majhno mesto. To so bile ugotovitve, ki smo jih lahko podali že na ladji. Ko smo stopili v mesto, smo lahko dodali še: tipična Italija. Pa ne zaradi umazanije! V mestu je živahno, ljudje tekajo iz trgovine v trgovino, (bila je nedelja, a trgovine so bile vseeno odprte), križijo z rokami, kakor delajo po vsej Italiji, hupajo z avtomobilskimi sirenam, predvsem FIAT sirene od 500 cm naprej, (če k temu pridamo še vespe in tulače italijanske mopede, si lahko predstavljate hrup nedeljskega popoldneva na jugu Italije. Mesto je bilo praznično razpoloženo. Bil je čns evarhističnega kongresa. Razen navadnih Italijanov v preklanih sukničih je tekalo po ulicah vse polno patrov in menihov v najrazličnejših oblačilih, rjavih, črnih in kdo ve kakšnih še, nad ulicami pa je bilo transparentov z religiozno tematiko toliko kot jih je pri nas za tekmo Debeli: Suhi (ali pa še za kaj drugega). Tudi menihi mahajo z rokami, kadar se pogovarjajo. Italijani, kot da bi njihov jezik ne mogel povedati vsega, vselej skušajo izraziti za vsak primer še nekaj z gibanjem rok. Zdi se mi, da morajo biti strašno nesrečni, če se zgovarjajo v gneči (kjer se ne da kriliti z rokami).

Ko smo stopili nekoliko višje po glavni ulici, sem nekje na koncu velike table za plakate zagledal velik črno obrobljen plakat, prav tako velik kot za »Krvavi bal«. Naznanjal je, da je umrl neki Giovanni. Pri tem plakatu naj v ilustracijo velikosti povem še to, da je bila znamka tiskarne natisnjena v taki velikosti, kot so pri nas cele parte na cerkvenih vratih. Pripomnim naj še to, da je bil umrl Giovanni bravec.

V Brindisiju lahko pogledaš muzej in vidiš kipe brez glav in glave brez kipov, denarje vseh cesarjev nekdanjega rimskega imperija, pa tudi denar Friderika II. Njegove trdnjave, ki je prav tako v Brindisiju, pa ni moč videti, ker je tam zdaj skladišče paradižnika in signalna postaja republikanske vojne mornarice, v cerkvi lahko vidite kip junaka, ki je sekal glave Turkom toliko časa, dokler je niso omi njemu (spomnil sem se naših direktorjev, pa sem se domislil, da njim sicer ne postavijo spomenika, ko jim vzamejo glavo (beri stolček), ampak jim dajo samo novo mesto), glavna zanimivost pa je prav gotovo

Vtisi s poti po grškem kopnem in morju

IZ JADRANSKEGA V JONSKO MORJE

SPOMENIK MORNARJEM

Ki sta ga postavila zadnji italijanski kralj Vittorio Emanuel tretji in ranjki Mussolini. Velika stvar (kar se metrov tiče), sicer pa nič posebnega. Edina posebnost in prednost, obiskovavcu je prihranjeno osladno besedilo na spomeniku.

Ko se vrnemo na ladjo, vpraša eden mornarjev, s prstom kaže na spomenik:

»Kaj je to?«

»Spomenik padlim mornarjem,« pravim.

»Naš kapitan pravi, da vsem mornarjem!«

»Ne, tam piše, da samo vojni mornarici!«

»Kdaj pa bodo nam, navadnim mornarjem postavili kakšen spomenik?« zavzdihne mornar in se leno pretegne v naslonjaču.

»Nam, bedak, zakaj bi naj nam postavljali spomenik?« vpraša nekdo iz posadke.

»Kaj si le napravil takega!« pritegne drugi.

»Kaj, madona, že tri mesece nisem bil pri ženi!« zavpije in takoj ga mine vsa lenoba, da skoči bežno v naslonjača, kamor se takoj usede nekdo drug.

IZ BRINDISIJA NA KRF

Kdor potuje z ladjo v Grčijo, se z njo seznanja na Krfu. Otok, na katerem se lahko kupijo nekatere stvari kar z našim denarjem je slikovit in privlačen. Tam sem doživel tudi svoje prvo razočaranje. Pozabil sem, da Grčija danes ne more biti taka, kot je bila v antiki. Sicer popolnoma razumljivo – življenje in prizori na ulicah grških mest so se mi zdeli nevzdržni z mojo idealno predstavo o Grčiji. Ze dr. Sovre je napisal, da – če bi se Sokrat zamislil na grških ulicah, kot je imel navado za uro ali dve, bi ga že v prvem trenutku zbil avto. To popolnoma drži. Grčija je prav tako kot Italija skomercializirana. Ko se voziš po morju, se še lahko v mislih ukvarjaš z antično podobo teh krajev, zakaj obala in gore, ki se dvigajo na njej, so nenavadne in napravijo močan vtis. Ko pa stopiš na kopno, se ti zdi, kakor da si ponovno v Italiji. Resda ljudje niso vsiljivi, ampak imajo neko zmerno in prijetno vljudnost, toda govorica je prav tako hitra, razen tega še popolnoma ne-

razumljiva in živahna na ulicah je prav tak kot v Italiji. Čistivci čevljev, prodajalci sadja s svojimi lesenimi vozički na dve kolesi, ki kričijo po vsem mestu, cariniki in policija (na ladjo pride samo eden), kavarnice s stoli na ulicah, prodajalnice spominčkov in grška pisava na prodajalnicah – to so prve stvari, ki jih tujec opazi, ko pride v Grčijo. Če si prišel iskat antiko, je tu ne boš našel. Lahko si bridko razočaran. Poglejte samo nekaj primerov, pa mi boste verjeli.

ARISTOTELES – veliki grški filozof, ki je položil temelje logiki, estetiki... to je danes ime navadne krème.

AFRODITA – grška boginja lepote in ljubezni, Zevsova hčerka – njeno ime se danes ovija okoli pločevinaste konzerve, v kateri lahko kupite paradižnik. Recimo jabolka, to bi še nekako razumel, ampak tlačen paradižnik...

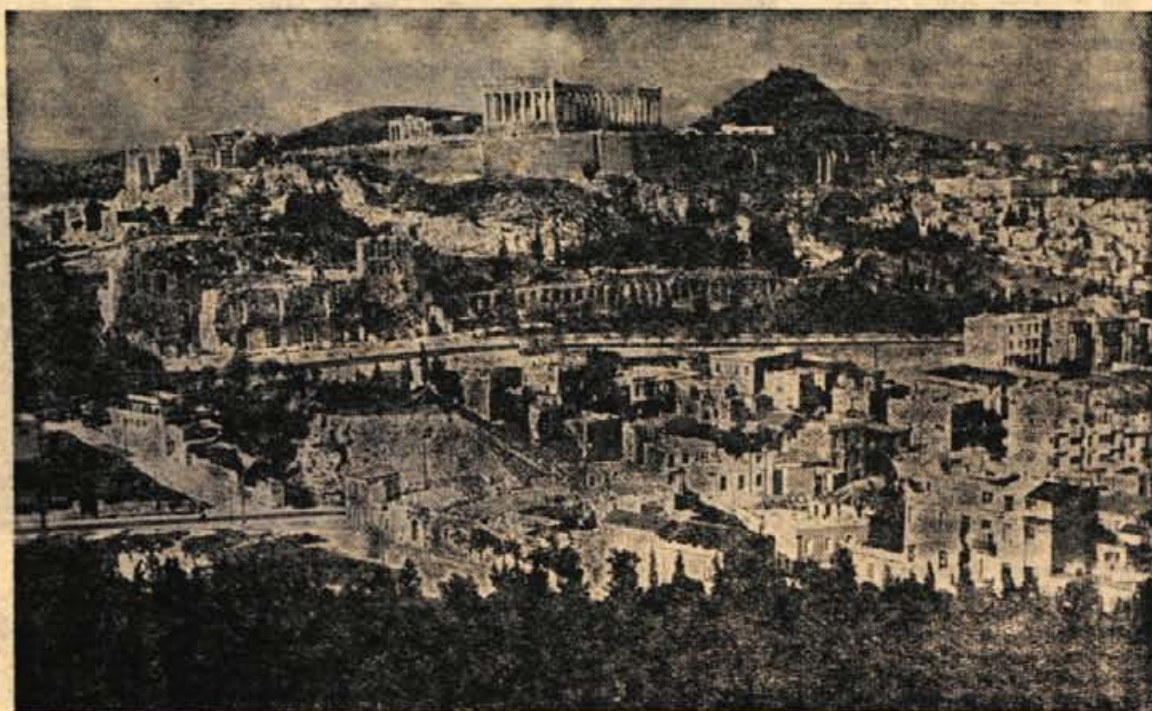
PARTENON – marmorni hram deviške Atene na Akropoli – tako se danes imenuje neki grški strip, ki ga lahko kupite v vsakem kiosku. Mislim, da mi zdaj verjamete.

RIHARD LEVJESRČNI: NIKOLI NE ZAUPAJ SKOTU

Pravijo, da gornje popolnoma drži in da je le-gendarni kralj z otokom včasih vedel povedati še kaj več o tolikanj obrekovanem škotskem narodu. Vendar tu ne gre za to, ampak za to, da bom jaz odeslej govoril Nikoli ne zaupaj Italijanu. Bilo je v Patrasu, drugi grški luki na naši poti. Precej veliko пристanišče na Peloponezu z mnogimi zanimivostmi, kot na primer trdnjavo Kastron, zgrajeno na ruševinah stare Akropole, muzej, Odeon in velika katedrala (60 x 60 m). Toda kljub velikosti vseh teh znamenitosti, ki so vse natančno opisane v prospektih, si bom jaz zapomnil eno, ki o njej v prospektih ni bilo niti govora.

Sedim v stari gostilnici in naročim večerjo. Pri vratih in ograji je stonelo precej ljudi in nas opazovalo. Krčmar je znal angleško in zlahka sva se pogovorila. Kar naenkrat je stal pred mano neki Italijan. Dopovedal mi je, da bi rad jedel, vendar ne zna nobenega jezika razen materinščine in tako ne more ničesar naročiti, jaz pa da znam tako dobro angleško, pa naj bi mu naročil. To sem tudi storil. Kako je včasih človek naiven. Italijan je sedel k nasprotni mizi. Pojedel je, koč bi trenil. Zdelo se mi je, da že ves dan ni jedel. No, saj že veste, kaj je bilo potem.

Naenkrat je vstal, zginit in ni se več vrnil. Plačal je seveda tisti, ki je naročil. Rusi pravijo: najbolj neumna žival ni bolj neumna od neumnega Francoza. Če bi me ne poznali, bi bil morda njegov pregovor nekoliko drugačen.

Z Akropole se vidi po vseh Atenah, ki ležijo okoli griča kot v krogu. Če prisluhnete vodiču, zlahka zapazite s te idealne razgledne točke Zeusov tempelj, Hadrijanova vrata, Dinosovo gledališče, Stadion, Rimski trg, Iljokratov spomenik, Rimski trg, Staro Agoro itd., itd.

KOZMONAVT med Bohinjci

Obisk sovjetskega kozmonavta Titova s soprogo in spremstvom je veljal tudi Gorenjski. — Bil je v Lescah, Bohinju in na Bledu — v družbi slovenskih letavcev in prebivavcev teh turističnih krajev. Povsod so ga sprejeli nadvse pristrčno. Vsakdo se mu je hotel čimbolj približati, dobiti njegov avtogram, ga prijeti za rokav in se prepričati, če je to res — »drugi človek iz vesolja«. Marsikdo si je predstavljal, da je kozmonavt velik, toda zmotil se je, zakaj Titov je razmeroma majhen in plečat. Mlad in pogumen! S svojim poletom v vesolje lani 6. in 7. avgusta, ko je z vesoljsko ladjo Vostok II. v 25 urah obkrožil 17-krat Zemljo, je navdušil ves svet. Kot »drugi vesoljski človek« je dokazal, da lahko človek dalj časa živi in dela v breztežnem stanju ter upravlja vesoljsko ladjo. Njegov polet in proučevanja njegovega bivanja v vesolju sta omogočila, da sta letos poletela na še daljšo pot kozmonavta Nikolajev in Popovič.

Nedelja, 16. septembra — vi. Alpski letalski center v Lescah. Veliko pred napovedano uro se je okoli letališčne zgradbe zbrala več tisočglava množica, da bi pozdravila junaka vesoljskih poletov. Razpoloženje in neestrpnost! Bilo je okrog 17. ure, ko se je ustavila kolona avtomobilov, ki jo je množica zagnila. Iz prvega avtomobila je izstopil kozmonavt major German Stepanovič Titov s soprogo Tamaro Vasiljevno in prijazno odzdravljala. Na terasi letališke restavracije so ga pozdravili — že drugi v tem tednu — slovenski letavci, jadralci in padalci člani ALC. Pozdravili so ga tudi številni predstavniki družbeno-političnih organizacij. Izročili so mu darila. Najmanj petdesetim — predvsem mladim ljudem je sedemindvajsetletni kozmonavt izpolnil željo in dal avtogram. Podpisoval se je v različne legitimacije, na razglednice, pač na tisto, kar so mu dali.

Tisti, ki so dobili njegovo fotografijo s podpisom, so bili še posebej srečni. Prijazno in jasno je odgovarjal na razna vprašanja. Pripovedoval je, da je med poletom v vesolju občutil, kako neznatna je naša Zemlja, ki jo je v poldrugi uri obkrožil. »Kot peščeno zrnce v ogromnem vesoljskem oceanu. In na njem živijo ljudje, ki imajo različne probleme, običaje, ki govorijo različne jezike — in te ljudi združuje ena želja: živeti v miru in prijateljstvu.« Dejal je, da je ta dan zanj pomemben in da je srečen, zakaj že drugi se srečuje z jugoslovanskimi letavci. Izmed so se nekateri izpopolnjevali v mestu Engels. In zanimivo, da se je prav nad tem mestom pripravil Titov nekaj let kasneje za vesoljske polete.

PLANIKI KOZMONAVTU
Velika, dolga jedilnica hotela »Jezero« v Bohinju je bil prostor, ki je sprejel Titova s soprogo in goste iz Sovjetske zveze. V tem prostoru so gostje z gostitelji, prijatelji, slovenskimi letavci prebili nekaj prijetnih pristrčnih uric v prijateljskem pomenkovanju.

V dvorano je prišel starejši možak s klobukom na gla-

vi. Za hip se je ustavil. Z očmi je preletel omizje. Ko mu je pogled obstal na mladem človeku v uniformi, ki jo je krasila vrsta odlikovanj, v sredini onstran mize — je spet zakoračil. Ko se je približal človeku s plavimi

očmi, z visokim čelom in nad njim z rahlo nakodranimi rjavkastimi lasmi, se je ustavil. »Hotel sem videti fanta, ki je« — pokaže z rokav v zrak in oriše krog — »obkrožil Zemljo.« Rad bi ga videl tudi zato, ker sem bil

Sovjetski kozmonavt je pred odhodom z Gorenjskega, kjer se je prijeto počutil, napisal na svojo sliko bravcem »Glasa« pozdrave in hkrati zahvalo za pristrčne sprejeme ter jo izročil našemu reporterju

Povsod, kjer se je Titov ustavil, so ga lepo sprejeli in mu izročili darila

Ko bi vedel, da se srečava, bi prinesel nekaj posebnega... »Hvala, očka, hvala« — je prijazno odgovoril Titov in ga potrepjal po rami. — Stari Malej je počasi odkoračil, v rokah je držal sliko kozmonavta z njegovim podpisom in jo gledal, tako kot da bi bilo to nemogoče.

ZGORAJ JE BILA VENTILACIJA

— Pozdravljeni v naši sredi. Vabimo vas, da si ogledate naš spored gorenjskih plesov in pesmi — so dejali Marija in Stanko Hodnik in mala Nadica Hribar in Pavel Sedlar, ko so mu izročili darilo bohinskih folkloristov — bohinsko čedro. V tem je kot po navadi hotel stopiti v akcijo tolmač. Vendar ga je Titov prehitel: »Saj sem vse razumel. Ključje me, naj z njim zaplešem. Točno?« Po sporedu, ki je navdušil goste, je v dvorani ostal par v narodnih nošah. Plesavec in plesavka sta zaprosila Tamaro Vasiljevno in Germana Stepanoviča za ples. Tončka Sedlar menda nikoli ne bo pozabila tega večera, ko je plesala s kozmonavtom gorenjsko polko. V naslednji polki so prišle tudi nekatere druge vrste Bohinjke na vrsto, zakaj bil je ples za prevzemanje. Titov ima velik smisel za humor. Polke in valčke so ga segreli. Po mikrofona so napovedali solo ples za Tamaro in Germana. Kozmonavt je stopil do mikrofona in dejal, da se je treba pač malo odpočiti in zaliti.

Nekdo je pripomnil, da mu je tu bolj vroče kot v vesolju. — »To bo pa res držalo, zakaj zgoraj so bile ventilacijske naprave,« je hitro odgovoril Titov. Nekdo ga je tudi vprašal, če je res, da se je odlikoval kot konstruktor. Odvrnil je, da je pač imel prijatelja med novinarji in da je sodeloval samo, ko je »pomerjal« raketo po njegovih ramenih. Sredi pristrčnega, domačega vzdušja v hotelu »Jezero« si je junak (Nadaljevanje na 5. str.)

SREDI PEKLA

Francoski novinar, ki je obiskal porušene kraje v Perziji in sam doživel potres v neki vasi, opisuje grozljive prizore te velike tragedije

Pred več kot eno uro smo zavili z asfaltnega cestišča. Okoli nas se razprostira opuščena pokrajina, iz katere se dviga nizko pritičljivo grmičevje. Vroče je kot v kotlu.

Vozimo se proti Dan Isfahanu, vasi, ki je nekoč imela 4.500 prebivalcev, čeprav ne morem razumeti, kako se je toliko ljudi zbralo in živelo v tej puščavi. Nas sofer Mahmud ne pozna ceste. Ustavil se je pri neki kmetiji in poklical kmeta z glasom, ki ni oblasten, da naj nas kmet spremlja. Kmet je poslušno zlezel v vozilo. Obraz mu je bil razbrazdan, toda imel je gladek vrat. Zastavljali smo mu vprašanja, ki jih je sofer s svojim večno trdim izgovorom prevajal; kmet pa je nanje odgovarjal ponižno.

— V Dan Isfahanu so skoroj vsi mrtvi... Včeraj je strašno smrdelo. Pravijo, da je v vasi okoli 3.500 mrtvih. Vse je porušeno.

ZRELO PLANINE

Tri tisoč trupel, ki razpadajo v tej vročini! Čim bolj smo bili blizu kraja nesreče, tem večji strah sem občutil. Hkrati je vozilo zastalo pred potokom, ki je sekal cesto. Kmet nam je razložil:

— Planina se je razklatila in pritekla je na dan ta reka. Prej je ni bilo.

Ko smo prečkali potok, petnajst metrov višje ob strugi, sem zagledal otroka, ki je ležal na zemlji in srkal blatno vodo.

Končno smo po nekaj kilometrih na obzorju zagledali Dan Isfahan. Videli smo najprej veliko oazo, omejeno z visokim kamnitim zidom, in kmalu zatem še skupino ljudi, ki se je zbrala zunaj vasi ob zidu. Vse ostalo — okoli 1000 hiš — je ležalo v ruševinah.

TOPLOTA IN SMRAD

Ko sem izstopil iz vozila, sta me toplota in smrad, mrličev udarila kot zaušnica. Iz neke ulice so prišli štirje kmetje, ki so nosili na palicah mrliče. Noge so štrlele iz pregrinjala, velik in nabrekli trebuh pa je silil iz pokrivala in videti je bilo velikansko grbo. Za mrličem je šlo nekaj fantov, ki so se vsi držali za nos. Mahmud je stopil za vozilo in bruhal. Vse, kar me je

obkrožalo, sem si razlagal kot zadnjo stopnjo obupa. To je bila smrt s svojim najstrašnejšim videzom sredi puščave in daleč stran od ljudi.

Počasi sem stopal po vasi. Hodil sem mimo šotorov, ki so jih napravili iz rjuh. Tu in tam se je kadilo iz samovara. Pred šotori so sedele žene in zraven njih kakšna culica najpotrebnejših stvari, ki so jih nabrali iz ruševin.

Mahmud je ves iz sebe pritekkel k meni:

— Videti je, da zemlja še

pod z metlo. Začudil sem se, ko sem opazil, da se ne giblje, temveč pometa ves čas isto površino.

Nekaj korakov dalje so vojaki izkopavali s krampi. Zaustavili so delo in vojaki mi je dal znak, naj stopim bliže. Zagledal sem roko, ki je štrlela iz zemlje. Se en mrlič!

Mahmud, ki se je v tem času pogovarjal s kmeti, je našel otroka, ki ni imel več kot dve leti.

— Njegov oče, mati, babica, pet bratov, dve sestre,

Grozljiva slika kraja, kjer je nekoč stala vas. Po potresu so ostale samo ruševine ladje «Vostok II.» v 25 urah

vedno drhti. Bila sta že dva potresa od znotraj.

STAREC Z METLO

Zdaj smo v vasi. Ulice so prekrte s kamenjem in malto. Včasih se je cesta izgubila in hodil sem po ruševinah, dokler nisem razumel, da hodim po nečem, kar je bilo nekoč streha. Vedel sem, da so pod nogami mrliči, ki morda nikoli ne bodo izkopani, ker bi bilo to velikansko delo, če bi jih hoteli vse izkopati. Ljudje, žene, moške in otroci so premetavali kamenje s počasnimi gibi, kakor da bi v ruševinah iskali nekaj, kar lahko uporabijo. V neki hiši brez strehe je čistil starec

cela njegova družina, vsi so mrtvi!

Otrok je v rokah držal kosček prašnega kruha in gledal. Moral sem se obrniti.

Za hrbtom je fotoreporter slikal dve ženi, ki sta s palicama brskali po ruševinah. Pristopil sem. Hkrati se mi je zazdelo, da mi tukaj sredi perzijske puščave pod nogami drvi podzemeljska železnica. V isti sapi smo zaslišali buhtenje. Tla pod nogami so postala mehkejša. Stekel sem na čistino. Obrnil sem se v trenutku, ko se je zid zrušil in dvignil oblak prahu dva metra vstran od fotoreporterja. Potem sem izgubil ravnotežje in padel na zemljo.

Potres je trajal 3 do 4 sekunde. Vstali smo prekriti s prahom. Fotoreporter je bil bled kot platnena krpa.

— Strašno, kajne?

TIŠINA PO POTRESU

Kmetje so pribežali iz svojih šotorov in glasno vpili. Neki človek je ves iz sebe pritekkel do zida se postavil na ruševine in z nečloveškim glasom izgovarjal neko ime. Vzklikanje je bilo strašno. Na kraju, kjer je štrlela iz ruševin roka so sedaj vojaki grebli z rokami po kamenju in iskali dva zakopana vojaka. Našli so samo še dve trupli. Starec z metlo je ostal med svojimi zidovi, ki se po nekem čudežu niso porušili. Sedel je na podu in topogledal v svojo metlo.

Okoli mene so ljudje počenjali brezglave stvari. Neko dekletko je z vso močjo teklo proč od ruševin in vpilo, kot da se ji je zmešalo.

Potem je kmalu brez posebnega prehoda zavladala grobna tišina. Poskušal sem prižgati cigareto, toda roke so mi tako drhtele, da sem majhnih skupinah vračali na ruševine in s počasnimi kretinjami začeli kopati po kamenju.

celo naselje zravnano z zemljo. To je bil ocean kamenja na površini dveh hektarjev. Naleteli smo na jati smrad in na isto slomaštvo. Trupla so pokopavali kar tri v eni rakvi. Niso se trudili, da bi jih okopali, kot zahtevajo verski predpisi. Samo lopato zivega apna so dobili nad glavami. Sredi vasi so ljudje sežigali pobite živali s polivanjem z bencinom.

CLOVEK JE PRITEKEL

Ob neki poljski bolnici je bolničarka delila ljudem obveze, ki so jih ljudje rabili. Neki vojak z bajonetom na puški se je sprehajal v piinški maski.

Tovornjak poln obleke je pripeljal na nasip. Takoj je nastala gneča. Ko so se ljudje nekoliko pomirili, so začeli razdeljevati. Razdeljevanje se je kmalu spremenilo v pretep. Moški, ženske in otroci so se tepli za pakete, valjali so se po zemlji in drug drugemu jemali stvari iz rok. Razdražena množica se je pomirila šele, ko je tovornjak ostal prazen. Od obleke ni ostalo dosti.

Drugi dan sem v Kazvinu, ko smo čakali na šahov obisk, videl človeka, ki se je brez moči zrušil pred nogami zdravnikov. S solzami v očeh je pretekel deset kilometrov, ko je izkopal trupla svoje žene in otrok. Tekel je, ne da bi vedel zakaj. Ko so ga orožniki v slovesnih uniformah zadrževali in tolažili, je pripovedoval, kako je izkopal svojo družino iz zemlje.

Strašen prizor je, videti človeka, ki jeelja. Kje se konča emocija? In kje se začneja?

V Iranu je okoli 20.000 mrtličev. Verjetno pa je precej preživelih, ki bi bolj želeli, da bi bili sami mrtvi.

Kozmonavt med Bohinjci

(Nadaljevanje s 4. str.)

vesoljskih poletov v splošno veselje vseh postavil na glavo gorenjski klobuk s krivci. Da bi se nekako oddolžil Bohinjcem, ki so mu pripravili tako lep večer, je zapel s svojim spremstvom »Pesem kozmonavtov«.

»Zal, peli bomo brez glasbene spremljave, sicer pa nas godbeniki lahko ujamejo.« Preden so gostje odšli, je godba zaigrala rusko pesem »Moskovski večeri«, ki so jo vsi skupaj peli.

»Škoda, da je naš obisk tako kratek. Resda smo veliko prepotovali, a smo videli sorazmerno malo. Predvsem pa smo bili veseli vseh slikov in ljudi. Bili so prisrčni. In prav zato smo se počutili kot doma, zakaj vse to govori o iskrenem prijateljstvu med nami. Kljub temu, da smo tako malo videli, odhajamo polni lepih in nepozabnih vtisov in spominov.« je dejal Titov in svojem bivanju v naši deželi.

STANE SKRAEAR

Zmotno ravnanje žena

Enajst priznanih pariških modnih ustvarjavev je povedalo nekaj iz svojih izkušenj, kaj pogosto pogošajo žene pri svojem oblačenju. Coprav ne težimo za tem, da bi bile oblačene kot Diorjeve manekenke, pa vendar želimo, da bomo dobro in okusno oblačene. Morda se bomo iz njihovih pripomb kaj naučile.

March Bohan (HISA DIOR) pravi: Mnogo žena se ne oblači ur primerno. Svilene obleke, nakita in visokih peta ne bi smele nositi v dopoldanskih urah. Se en njegov nasvet: izberite si obleke, ki so enostavne v kroju, zakaj moški ne vidijo radi oblek, ki vzbujajo pozornost.

Pierre Balmain zatrjuje, da bi se ženske morale vedno potruditi, da bi popravile telesne hibe z dobro izbranim

krojem, in skrbeti, da bi si z dieto, masažo in telovadbo ohranile čimdlje linijo.

Antonio Castillo (HISA LAUVIN) pa je mnenja, da mnoge žene ljubijo razsipnost in se oblačijo preveč potratno — in to je napaka.

Yves Saint-Laurent: žene pogosto grešijo v tem, ker slepo sledijo modi, namesto da bi ostale zveste svojemu osebnemu stilu.

Karl Lagerfeld: (ki je po rodu Nemec, ustvarja pa v Parizu) je mnenja, da žene še vse premalo pomislijo na pravilne kombinacije. Tako čipkaste bluze ne moremo

nositi h kostimu z moškimi krojem. Ugotavlja, da so ravnost njegove rojakinje včasih zelo nespretno v oblačenju. Posmehuje se nad norcem, ki se je spomnil, da je lepo, če k beli torbici nosimo bele rokavice in bele čevlje. Da je mera polna — še bel klobuk.

Pierre Cardin zatrjuje, da si žene pogosto izberejo model, ki njihovemu tipu sploh ne ustreza. Svetuje, če so premalo samokritične, da se posvetujejo z izvedencem.

Guy Larode, da je velikega pomena, da znamo pravilno vskladiti obleke, krila, bluze. Nesrečno izbrana torbica ali rokavice lahko onemogočijo še tako lepo obleko. Obleka naredi človeka.

Jaques Esterel, ki je bil pred tem, preden je začel svojo bleščajočo kariero, pevec šansonov, svetuje ženam več tveganja in poguma pri izbiri modela. Hudomušno je še dodal — in manj tortic, ki povzročajo nepotrebno zavajenost.

Madam Gris ugotavlja, da žene vse preveč ljubijo uniformiranost. Vsaka modna revija prinese več linij, ni se treba odločiti za tisto, za katero se množica. Izberite si linijo, ki vam bo pristajala in poudarila vašo osebnost.

Jaques Griffe odsvetuje majhnim ženam široke pasove in previsoke pete. Velike žene naj se pa izogibajo koničastih izrezov.

Jules Graham (HISA NINA RICCI). Tudi on zatrjuje o pomembnosti modnih dodatkov. K večerni obleki — večerni, k dnevni obleki — dnevni.

Nekaj za moške

NOGAVICE IN KRAVATE — Modni kreatorji so določili: nogavice in kravate naj bodo v istem barvnem odtenku. Nogavice, ki jih izdelujejo iz dralona, grifona so v sivi, črni in beli barvi. Sedaj se jim bodo pridružile še kravate v istih barvah, ki jih izdelujejo iz tergala.

SRAJCE — Najmodnejše moške srajce imajo tako imenovan angleški ovratnik. Na beli osnovi so sive črte. Zvečer, ob vseh prilikah, ko naj bo moški elegantno oblačen, kreatorji svetujejo sive namesto belih srajc.

Obleke so sešite iz volnenih tkanin ali tergala. Ramena so naravno široka. Pri blačah je pas malce znižan.

Puloverji so že dlje v modi. Izdelujejo se iz sintetičnih vlaken in volne. Klasični puloverji z V izrezom in puloverji z visokim ovratnikom so še letos ljubljene moških. Barva medu pa je miedna barva moških puloverjev.

V irgovini "IDEAL" dobite prav praktične gospodinjske pripomočke

Kaznovanje otrok včasih ni pravilno

Prav nerodno je, da so otroci včasih trmasti in neubogljivi. Pojavi se vprašanje kaznovanja otrok. Mnogi starejši ljudje mislijo, da je najbolj vzgojno, če malega trmoglavca zaprejo v temno sobo ali klet, da bi mu tako jeza tega, kar je moderna mladina izpuhtela. Dolgo pa je že od neke psihologije otrgla to zmotno mnenje. Tako kaznovanje otroku ne koristi, pač pa pravo gotovo škoduje. Strah, sanje, duševna neuravnovešenost so posledica nepremišljenega kaznovanja. Odrasli vemo, da se otroku v kleti ali temni sobi ne more pravo nič zgoditi, otrok pa tega ne ve. V svoji prenapeti domišljiji vidi v vsakem kotu »strah« in pričakuje vsak trenutek nekaj hudega. Seveda zato pride včasih pri otroku tako daleč, da si tam ne upa iti v sobo ali klet, pa čeprav ob belem dnevu.

Komplet za hladnejše dni. — Krilo in plašč sta iz istega blaga in obrobljena z usnjem. Za to rabite 3,25 m twida (1,40 m širine)

Za žene, ki kadijo

Ženska, ki rada in veliko kaditi mora to svoje »slabost« tudi pri lepoini negi upoštevati. Za ustni vonj morate skrbeti. Zobe si vsaj dvakrat dnevno umijte in usta splaknite z ustno vodo. Včasih pojejite po pokajenih cigaretah jabolko ali košček čokolade.

Lasje se tudi navzamejo dima. Zato si lasi umijte enkrat na teden. Kriščite si lasi zvečer in na krišča dajte kapljico parfuma. Keža po-

trebuje tudi večjo nego. Med dnevnim si jo očistite s čistilno obrazno vodo. Usta so tudi navadno bolj suha, če ste strasna kadilka. Večkrat si jih namastite in uporabljajte maslno šminko.

Reke naj vam ostanejo bele, zato ne boste nikdar cigarete držale ob koncu. Vroč dim povzroči grde madeže in neprijeten vonj.

Tudi obleke se navzamejo dima. Pogosto menjajte obla-

čila in jih čez noč razobesite na zraku. Puloverje in plešene obleke po osmih dneh nožnje operite. Zvečer, ko si si že umile zobe, ne kadite več. Nikdar ne kadite na prazen želodec, pač pa po zajtrku. Jejte sadje in zelenjavo, predvsem pa pomaranče. Da se zavese v stanovanju in oblaženo pohištvo ne navzamejo duha po dimu, bomo stanovanje vsak dan zračile. Nikdar ne pustite polnih pepelnikov! Ne kadite v malih prostorih, kol npr. v telefonski celici.

intervju z
režiserjem
Jeanom
Renoirjem

SPOSTUJEM ČLOVEKA

Za največji francoski dogodek zadnjih nekaj mesecev je vrsti mladih novovalovcev navkljub poskrbel veteran Jean Renoir s filmom »Le Caporal Epingle«. Veliki ustvarjavec filmov Toni (1935), Velika iluzija (1938), Pravila igre (1939) in Zajtrk v travni (1950) je prekinitelj pisane življenjepisa svojega očeta, slovitega slikarja P. Augusta Renoirja, da bi se še enkrat vrnil k temi svoje velike mojstrovine »Velika iluzija«. S filmom »Korporal Epingle« je Renoir, ki je nekoč veljal za »najbolj francoskega od vseh francoskih režiserjev«, spet postal središče pozornosti filmskega sveta. Angleška revija »Sight and Sound« je objavila obširen, izredno zanimiv intervju z njim, ki ga lahko posredujemo le v nekaj skopih odlomkih.

Lahko začnem z vprašanjem o vašem novem filmu »Le Caporal Epingle«? Kakšno snov ste si izbrali zanj?

Nisem si je izbral, nekdo mi jo je predlagal. Zgodbe nisem poznal, toda ko sem jo prebral, se mi je zdelo, da je to snov čisto zame, snov, v kateri se lahko počutim kot doma. Podobna je »Veliki iluziji« v tem, da gre za zgodbo o pobegu, čeprav so seveda med njima razlike vseh vrst. Že samo dejstvo, da gre za zgodbo o pobegu, me privlači, zakaj človek uživa v tem, da sam sebe ponovlja, da se vrne k enakemu delu in odkriva variacije v njem. Zgodba pa je to popolnoma drugačen film kot »Velika iluzija«; zgodba se dogaja leta 1940 in to pomeni, da pripada drugemu svetu.

Kaj so po vašem tiste resnične razlike med obema obdobjema – med 1915 in 1907?

Pa, petindvajset let je cela generacija. In veliki preobrat ni bila zadnja vojna, ampak 1914. leta. Ljudje zadnje vojne so prišli po preobratu, ljudje 1914. pa so se mu približali, ne da bi se zavedali, da bo prišel kakšen preobrat. – Boieldieu in Marchal in Rosenthal – osebe iz »Velike iluzije« bi bili presenečeni, ko bi jim kdo dejal: »Veste, čez nekaj let bodo ta pojmovanja narodov izginila. Narodov ne bo več.« Mogoče bi bili lahko razumeli, da bo prišlo do socialnega preobrata, do stapljanja razredov – o tem je mnogo govora v »Veliki iluziji«. Toda nikoli jim ne bi bilo prišlo na misel, da bi bil svet lahko drugače politično razdeljen... In denar se razdeljuje drugače, tako da so ljudje v vodstvu drugačni ljudje, iz drugega sloja. Evropa leta 1914 je bila še vedno v rokah politikov, čeprav so ti že bili služabniki industrijskih in finančnih interesov. Danes politiki ne pomenijo več dosti; živimo v dobi upravnega aparata, planerjev. Ali ni bila druga svetovna vojna bolj kot vse drugo vojna organiziranosti? Dejansko je bila organizacija – v tovarnah prav tako kot na bojišču – tista, ki je porazila Hitlerja.

Pregraje med narodi in med razredi se morda res rušijo, kot pravite, toda živimo v svetu iz dveh velikih delov – Vzhoda in Zahoda. Ali mislite, da lahko vzpostavimo resnično koeksistenco? Ali vidite kakšno rušenje teh pregraj?

Da, do neke mere... Jaz popolnoma verjamem v babilonski stolp in mislim, da vse take zgodbe, kot je tista o babilonskem stolpu, ki jih je antična zgodovina polna, niso brez pomena. Zgodbe so morda simbolične, stvari se niso dogajale za isto stvar: težnja človeštva, da bi se združilo. Politično vzeto je to zgodovina sveta – zgodovina rimskega imperija in vseh kasnejših poskusov, da bi obnovili rimski imperij. V tem trenutku je svet očividno razklan na dvoje; mislim, da pregraje resnično so, čeprav si moj instinkt pravi, da jih ni. Mogoče smo del nekega prehodnega obdobja, ko bodo resnično velika področja – končno jih je na svetu več – stopila na mesto starega roja malih narodov.

Toda obstajajo tudi združevalne sile, predvsem v načinu življenja in zblizovanju jezikov...

Verjetno vam je znana skupina v Angliji, ki so ji pravili »Jezni mladeniči«, in veste za pomen, ki ga oni pripisujejo ideji angažiranosti – mnenju, da bi film in gledališče morala odražati in kritizirati družbo okoli sebe... Rad bi vedel, kaj ta beseda, angažiranost, pomeni vam.

Gotovo je, da ima neki pomen. Toda o tej »angažiranosti« imam prav tako mnenje kot o večini splošnih pojmov: vedno pridobijo šele v konkretnem primeru. Pelješ se in vidiš zelo revno oblečenega človeka, ki šepa po ulici; ali ga vzameš v avto ali ne? To je angažiranost, ali ne, čisto določene vrste. Toda kar se tiče angažiranosti na splošno... Veste, jaz ne morem verjeti v splošne pojme, res, sploh ne morem. Preveč se trudim, da bi spoštoval človeško osebnost, da ne bi čutil, na dnu, da mora biti zrno resnice v

vsakem mnenju. Lahko celo verjamem, da so vsa mišljenja sama po sebi resnična in da je njihova uporaba tista, ki jim v določenih okoliščinah daje vrednost ali pa ne... Ne, ne verjamem, da je nekaj takega – v plemenitosti, na primer, ki je ena temeljnih...

Zdi se mi, da se spominjam, kako ste pred kakimi tremi ali štirimi leti dejali: »V filmu sem povedal skoraj vse: v gledališču najdem neke vrste svobodo...«

V gledališču je svoboda večja, ker je tam disciplina. Tista strašna stvar pri filmu je možnost, da se giblješ natančno tako kot želiš. Rečeš: »Torej razložiti moram to čustvo in to bom storil tako, da bom s »flashbackom« pokazal, kaj se je temu človeku primerilo, ko je imel dve leti.« Seveda je to zelo prikladno, toda to tudi slabi. Če si prisiljen, da razložiš njegovo čustvo enostavno z njegovim obnašanjem, prinese disciplina s seboj tudi neko svobodo. Dejansko brez discipline sploh ni svobode, zakaj če te ni, se človek izmika discipliniranosti, ki si jo je sam naložil, ta pa je res grozna. Mnogo bolje je, če so omejitve naložene od zunaj.

V vsej svoji karieri, se mi zdi, ste se vedno vračali k realizmu, v kakršnih koli oblikah se je že pojavil.

S stalnimi napori, da bi mu ušel, zakaj realizem mi preseda. Toda pomaga mi odkriti čisto majceno tiste notranje resnice, ki je edina bistvena. Dejansko ima opraviti s spoznavanjem tega, kar nekdo v resnici je, tistega, kar je v njem. Potem pa, ko si v nekoga prodril, je treba to pokazati tudi občinstvu... Toda, veste, vsakdo v resnici napravi v svojem življenju samo en film, potem pa ga razbije na delčke in ga zopet napravi, vsakokrat s čisto nekaj malega sprememb. Neko tako imenovano kvaliteto ljudje preceñjujejo bolj kot skoro katerokoli drugo: domišljijo. Pravkar sem pisal knjigo o svojem očetu in vesel sem, da je tudi on mislil tako. On je dejansko preizkušal domišljijo: menil je, da je to za umetnika največja možna nevarnost.

Ker je preveč muhasta...

Ne, ne to. Čisto preprosto gre za to, da je bil moj oče skromen človek, ki ni verjel, da bi bila njegova odkritja dovolj pomembna ali dovolj raznolika, da bi zahimala občinstvo. Menil je, da je prava umetnikova naloga vsrkati material, ga predelati in nato dati naprej. Oblika ni važna; lahko je to Picassova kubiistična oblika, Mondrianova abstrakcija ali njegova lastna figurativna tehnika. Toda ni verjel v idejo človeka kot boga, ki je sposoben ustvarjati iz nič. Resnično je soglašal s tisto Lavoisierjevo mislijo, ki jo gotovo poznate: »V naravi se nič ne ustvari, nič se ne izgubi, vse se preobara...« No, to je tisto!

Katherine Hepburn je v odličnem filmu ameriškega režiserja Sidneyja Lumeta »Dolgega dneva počivanja« v neoblikovani vlogi matere, ki se vda alkoholu. Delo je zastopalo ZDA na festivalu v Cannesu, kjer so štiri glavni igralci v njem dobili skupno nagrado za svojo igr

Nocoj pa večerje za pet

IZ PRIHODNJE STEVILKE «KURIRČKA»

Partizani so bili že v letu 1942 redni obiskovalci naše hiše. Včasih so me prosili, da jim kaj skuhamo, včasih pa je mama sama postavila jed prednje na mizo.

V decembru istega leta pa se je starim znancem pridružil še en nov. Visok, oborožen s pištolo in več bombami okrog pasu, oprtan z daljnogledom, čutarico, usnjeno torbo in morda še s čim drugim je stopil čez prag. Levo oko mu je pokrivala črna obveza.

Radovedno sem ga opazovala in pri tem mislila, ali bo tudi ta, ki se na videz ni zdel, tako prijazen in domač kot njegovi tovariši. V tem se nisem zmotila. Kmalu je postal naš najboljši prijatelj. Kasneje se je večkrat oglašil sam ali z drugimi tovariši. Vedel nam je povedati toliko zanimivega, da smo ga pogrešali že ga nekaj dni ni bilo.

Mama je spoznala, da zelo rad je ajdove žgance, zato jih je vedno skuhala, če je imela moko.

Nekega večera je spet prišel sam. Ni čakal, da bi mama sama odločila, kaj bo skuhala. Morda se je bal, da ne bi bilo ajdovih žgancev, zato ni imel niti časa voščiti dober večer ampak je že skoraj na pragu dejal, ko je zagledal mater: «Mat', nocoj pa ajdovih žgancev za pet in latvico topljenega mleka.» Mati je nekoliko začudeno pogledala: zakaj kar za pet, ko pa je vendar prišel sam? Ker pa je mislila, da pridejo tovariši za njim, je postavila lonec v peč in latvico mleka. Ko je bila večerja pripravljena, ga je mati vprašala, kje so njegovi tovariši, da bi šli k večerji. «Kar v hišo prinesite, bodo takoj prišli.»

Mati res prinese, vendar tovarišev ni bilo. On pa vstane, gre iskat pet žlic, jih razdeli po mizi, mleko natoči v pet skodelic, se usede za mizo in povabi starše in naju s sestro k večerji, rekoč: «Dobro vem, da kuhate žgance samo za partizane, sami pa jeste močnik.»

Kar vi privoščite meni, tudi jaz vam, zato se kar useдите in lepo pojejmo, saj vem,

da že dolgo niste imeli poštene večerje.»

Spogledali smo se. Njegovemu vabilu se nismo odrekli; vedeli smo, da dobro pozna naše premoženjske razmere.

Zajemali smo in se pristrčno nasmejali njegovi potegavščini. Mati pa mu je rekla: «Se štirikrat bi lahko jedel ajdove žgance, sedaj boš pa zato prikrajšan.» «Ni zato,» ji je odgovoril, «bom pa štirikrat z vami jedel močnik.»

Ni dvoma, da so se partizani na tako tovariške in pristrčne načine kar vračali v družine, kot se je vrstel «enooki» Luka v našo družino.

PARTIZAN IN ŠOJA

Mlad partizan je našel v gozdu šojo, ki je padla iz gnezda. Če ne bi pokrival gozdna tla tako debel mah, bi se gotovo ubila. Letati se ni znala, pa tudi mogla ni, saj je bila še skoraj gola. Cvikala je in prosila pomoči. Partizan ni dolgo pomiš-

ljal. Vtaknil jo je v žep in splezal na drevo. Škrbno jo je položil v gnezdo, kjer so čakali nanje trije bratci.

Mimolo je leto in nekaj dni. Partizan je zaspal v gozdu. Niti najmanj ni slutil, da gre proti njemu četa sovražnikov. Tedaj pa so prileteli štiri šoje in na vse glas kričale. Partizanu se je zazdelo, da nekdo s hripavim glasom opozarja: Svabi, Svabi! Zdramil se je in zagledal Nemce. Pravočasno se je umaknil v svojo brigado.

Spomenik zvestemu psu «Bobbyju» v škotskem mestecu Greyfriars

Strašen potres, ki je pred kratkim spremenil v prah cela mesta v Perziji, je ostal zapisan tudi na filmskih trakih. Na površini 40.000 kvadratnih kilometrov je bilo vse poravnano z zemljo. Ostalo je samo kamenje. Število smrtnih žrtev dosega 20.000 ljudi, veliko je telesno poškodovanih, okoli sto tisoč ljudi pa je ostalo brez strehe.

ZVESTOBA DO GROBA

Ko je v letu 1858 umrl pastir John Gray v Greyfriarsu pri Edinburgu, sta ga na pokopališču spremljala samo njegov pes «Bobby» in vaški grobar. «Bobby», ki je imel gospodarja neizmerno rad, mu je ostal zvest tudi

po smrti. Pri grobu je ostal štirinajst dni nepretrgoma, dokler končno ni zaradi iznemoglosti poginil. Samo enkrat v opoldanskem času je «Bobby» za trenutek zapustil pokopališče, da bi se na-

jedel v hiši gospodarja, ki mu je služil.

Pred kratkim so temu zvestemu psu postavili v Greyfriarsu spomenik, ki ga prikazuje v drži, kakršno je imel pred grobom svojega gospodarja.

— Ze dobro, ga bom pa počakal.

VSILJIVOST

— All lahko vzamem vaše nalivno pero?

OPAZOVANJE

— Končno sem zvedela, da je ta tip, ki že tri dni sedi v pisarni in ne premakne oči s tebe, uradnik zavoda za racionalizacijo dela.

Smeh med delovnim časom

BREZ BESED

ČASLEPLJENOST

— Kaj res mi-lite, da bom kupil avtomatičen stroj in zamenjal ta dragocena bitja.

VESTNOST

— Šef, ali danes lahko ostanem doma?

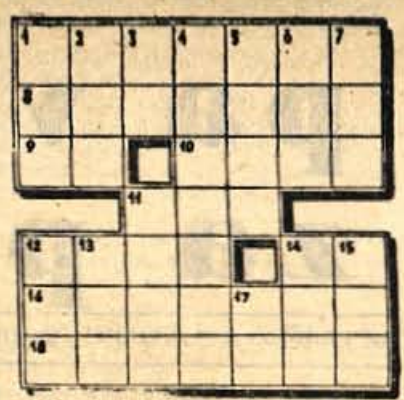
UGLED KRITIKOV

Prijatelji so se pogovarjali s poljskim pisateljem Boleslavom Prusom. Eden izmed njih pravi:

— Cudi me Boleslav, da se ti sploh ne oziraš na pisanje kritikov.

— Neumnost! Kdo se pa ozira na kritike?! Povej mi, ali si že kdaj videl kakšen kip na čast nekemu kritiku.

Križanka št. 57

KRIZANKA ST. 57 (lik št. 53)

Vodoravno: 1. mineralna voda, 8. globinsko kamenje, 9. začetnici izumitelja dinamita, 10. izmerjena višinska točka, 11. ribiška mreža, 12. lunina mena, 14. italijanski spolnik, 16. deklica v oskrbi pri tujih starših, 18. vrsta v botaniki in zoologiji.

Navpično: 1. poželenje, 2. industrijska rastlina, 3. okrajšan veznik, 4. priznana vrsta francoskega vina, 5. mesto pod Fruško goro, 6. sukanec, 7. oče, 11. proizvod gorenja, 12. angleška kratica za gospo, 13. zal, mikaven, 14. vzdevek bivšega ameriškega prezidenta, 15. izrasteek na glavi, 17. avtomobilska oznaka Niša.

REŠITEV KRIZANKE ST. 56

Vodoravno: 1. košarka, 7. okopi, 8. šota, 9. OM, 10. apartma, 12. RI, 13. tein, 14. omika, 15. almanah.

dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti

»Dnevnik Davida Rubinowicza je avtentičen dokument nacističnega nasilja nad židovskim prebivalstvom Evrope. Dvanajstletni David ga je pričel pisati marca 1940. leta, zadnji obrambni zapisek pa nosi datum 1. junij 1942. Gre za pet šolskih zvezčkov, popisanih s skrbno otroško pisavo. V izropanem stanovanju Rubinowiczovih jih je našel neki sosed. Zvezke je skrnil v kašči. Nekaj let zatem so jih med pospravljanjem orgli na smetišče. Tam jih je našla neka ženska in izročila ljudem, ki so dnevnik prinesli založbi.

Rubinowiczevi so bili družina poljskih podeželskih Židov. Oče malega Davida je imel trgovnico z mlekom v vasi Krajno. Spomladi 1942 so esesovci nagnali Žide iz okolice v mestoce Bodzentyn, kjer so živeli v zbirnem getu v strahotnih razmerah. Od tam so jih nekoga dne v židovskih vagonih odpeljali v smrt...

Dnevnik je napisan s preprostim besedami otroka, ki je doživljal neizmerno zlo. Ni merila, s katerim bi lahko tehtali trpljenje malega Davida in vseh, ki so doživljali podobno nacistično predranjanje. Po običajnih zakonih psihologije bi moralo doživeto zlo otopiti malega Davida, vendar beremo nasprotno: otrok noče maščevanja in prav zato, ker niti ne obtožuje, so njegovi zapiski ena najdramatičnejših in močnih obtožb nacističnega sistema in ljudi, kakršen je bil Eichmann, ki ga je v Izraelu doletela pravična kazen.

Vas Krajno, naselje Bieliny, mestoce Bodzentyn in Suchedniow ter drugi kraji, ki jih srečamo v dnevniku, so v okrožju Kielce. To okrožje je bilo za časa nacistične zasedbe Poljske v okviru področja Radom. V to področje so sodila še posebna mesta Radom, Kielce in Censtohova. Po podatkih z 10. marca 1940 je na tem področju, ki je merilo ca

DNEVNIK Davida Rubinowicza

20.500 kvadr. metrov, živelo 2 milijona 726.516 prebivalcev. Med njimi je bilo nad 300.000 Židov. V okrožju Kielce je po podatkih iz leta 1941 prebivalo le 33.000 Židov.

Po Hitlerjevem zakonu z 12. oktobra 1939 so iz osrednjih poljskih pokrajin ustanovili tako imenovani generalni guvernment. Prvega avgusta 1941 so Nemci to umetno tvorbo razdelili na pet področij. Generalni guvernment je razen radomskega področja obsegal še štiri podobna: varšavsko, krakovsko, lublinsko in galicijsko.

V vasi Krajno je pred izbruhom druge svetovne vojne in do konca 1942. leta živelo le sedem židovskih družin, v sosednjih naseljih še manj.

LETO 1940
21. MAREC. Zgodaj zjutraj sem šel skozi vas, kjer stanujemo. Od daleč sem videl na steni trgovine razglas. Naglo sem stopil tja, da bi ga prebral. Razglašali so, da se Židje ne smejo več voziti z avtomobili. (Vožnja po železnici je bila že zdavnaj prepovedana.)

Meli David ima prav, zakaj že 26. jan. 1940 je generalni guver-

ner Hans Frank prepovedal Židom s posebnim ukazom vožnjo na cestni železnici, avtobusu, itd., 20. februarja 1941 je izšla njegova odredba, po kateri Židje v vsem generalnem guvernmentu niso smeli uporabljati nikakršnih vozil. Frankova odredba je bila povezana s splošno politiko okupacijskih oblasti, ki so ustanovljale posebne židovske četrti — gete.

30. JUNIJ. Slabo se počutim, imam vročino. Mama je dejala, naj ležem v posteljo, vendar nisem hotel, potem pa sem legel. Dobil sem gripo in nobena jed mi ne tekne več. Pojedel sem le malo ovsene sluzi.

7. JULIJ. Ze teden dni sem bolan, danes mi je malce bolje. Sedel sem k oknu in gledal sko-

zenj na zelena polja. Veselilo me je, zakaj ves teden nisem niti pogledal skozi okno.

11. JULIJ. Počutil sem zdravega. Odshe, sem že na dvorišče, sijalo je sonce in bilo je vroče. Ves dan sem bil zunaj, ker ne vzdržim več doma.

18. JULIJ. Dan za dnem sem bolj vesel — po bolelai. Kako radosnejši in sončnejši so dnevi.

5. AVGUST. Občinski sluga je prišel včera k Schulzeju*, da morajo vsi Židje z družinami na občino k registraciji. Tam smo ostali nekaj ur, zakaj starešine so volili židovski starešinski svet. Potem smo odšli domov.

Registracija je bila povezana z ukazom, da se morajo Židje od 14 do 60 let udeleževati del za okupacijske sile. Frank je že 28. novembra 1939 ukazal, naj Židje ustanovijo svoje židovske svete (Judenräte). Te ustanove so nasploh zelo dosledno izvajale nemške ukaze. V nekaterih vaseh so zaradi odmaknjenosti in posebnih pogojev ustanovili takšne svete šele pozneje.

12. AVGUST. Ze ves čas vojne se sam učim doma. Kadar se spomnim, kako sem hodil v šolo, mi privro solze. Danes pa moram biti doma in ne smem nikamor. In če pomislim, kako se vojskujejo po svetu, koliko ljudi pade vsak dan zaradi krogel, plina in bomb, epidemij in drugih sovražnikov človeštva, mi mine veselje do vsega.

* Nemški zaupnik oziroma župan v vasi. (Nadaljevanje sledi)